colaboraciones

Euskara normaltzeko legea

Gasteizen pozik hartzen dute jipoia

Aurreko artikuluaren hasieran seinalaturik gelditu zen, Auzitegi Konstituzionalak erizpide berberekin, katalaren, gfaliziararen eta euskararen normalkuntzarako legeei buruz emandako epaien aurrean, hiru nazioetako agintari autonomikoelk eta hainbar alderdi politikok agerturiko erreakzioen ezberdintasuna. Funtsean zera gertatu zen: Euskal Herrian pozik eta baikortasunez hartu zen bitartean, Catalunyan eta Galizian haserrea nagusitu zela eta oso kaltegarritzat jo zedla Auzitegiaren epaia. Jakingarria da, Lurralde-Administraziorako Ministrariak ere atseginez hartu omen zuela epaia.

Gauzak bitxiagoak dira oraindik. Galizian Koalizio Popularrak eraman zuena aurrera legea, eta horren lehen artikuluan galiziarrek galiziera ikasteko obligazioa ipinia zegoewn. Horrelakotik urruti zegoen euskararen legea; baina Koalizio Popularrak kontrako botoa eman zion horri. Bestalde, jakitekoa da noski, hiru legeen aldeko botoa emana zutela hiru nazioetako sozialistek; baina ondoren PSOE estatalak Auzitegi Kontituzionalera jo zuen gora, hiru legeen aurka.

Galiziararen lege4an funtsezko *punturik bota ez baldin* badu atzera, seinalea horren maila askozaz beheragokoa eta funtsezkoa da Auzitegiaren epaia, galiziera ikastera behartzearen aurkakoa. Ez da harritzekoa, Konstituzioa ezagutu ondoren; baina horren interpretazioa estuena eman du hor Auzitegiak.

Euskararen legeari dagokionez, gogoratu beharrekoa da aurreko artikuluan egin genuen bereizkuntza, erdarazko "de" eta "en" partikulen artekoa. "En" partikula bere horretan uztea erabaki du Auzitegiak: horren arabera, Administrazio estatala ere behartzen du euskararen legeak Euskal Herrian.14. artikuluaren aurkako errekurtsoa ere ez du funtsean onartu Auzitegiak. 8.3, 12.1 eta 6.2 *artikuluaren* parte bat, ordea, Konstituzioaren aurkakotzat jo ditu. Horren arabera, bi puntu gelditu dira garbi: Konstituzioaren aurkakoa da Administrazioaren aldetik euskara bakarrik *erabiltzea, nahiz eta ez* urratu herritarren eskubideak –"zirrikitu" hura erabat itxirik gelditu da–; Konstituzioaren aurkakoa da edonola euskara erdararen gainetik ipintzea.

Legea ez da hobetu epaiarekin

Zenbait politikariren adierazpenak entzutean, badirudi Auzi Konstituzionalaren epaiak hobetu egin duela Euskararen Normalkuntzarako legea: hain alaiak eta baikorrak bait dira haiek. Edota horrelako adierazpenak egin dituztenek zera aitortu nahi digutela dirudi: "Orain bai, orain jarriko dugu euskara normalbidean". ...Edota inorgutxik zeukan bere apostua lege horren alde eginik; eta, *horregatik*, Auzitegi Konstituzionalaren epaia garaipen handitzat hartu da, edota ez hain galera handitzat. Nolanahi ere, borondate politikorik eza adieraziko luke guzti horrek.

Baina ez!. Auzitegiaren epaia ez da inolako garaipena, eta hiru urte t-erdi zain egon ondoren, okerragotuegin du Euskararen normalkuntzarako legea. Eta berez ez du inolako bide berririk ireki, ateren bat itxi baizik. Orain arte ez dela bete lege hori?. Ez da PSOEkoask behin eta berriro errekurtsoak ipintzenm tematu direlako bakarrik, nahi politikorik edo gaitasun politikorik ezagatik baizik. Agian aitzaki bat kendu die epaiak Komunitate Autonomikoko administrazioeie (estatalei, autonomikoei, herrialdeetakoei eta udaletakoei), legea bere osotasunean ez betetzeko; hemendik aurrera ez dute horrelako aitzakirik izango behintzat. Euskararen normalkuntzaren aurka errekurtsoz errekurtso ibili direnei ere beren joko aspergarrian jarraitzeko aukera kenduko ahal zien!.

EKBren aldetik legeari buruzko eritzia azalduta daukagu, laburki behintzat Euskararen Plangintzarako Oinarriak izeneko dossierrean (Jakin 34, 1985, 55-57 orrialdeak). Aitortu beharra daukagu han agerturiko kezka handi bat kendu digula epaiak: hau da, horren arabera, Administrazio estatalarentzat ere balio duela legeak. Alde horre*tatik ez dugu geure poza eskutatu* beharrik.

Baina Konstituzioaren eta Estatutuaren umea da legea. Euskararen normalkuntzarako horietan ezarririk dagoen baldintza berretsi egiten da funtsean epaiaren bidez: hau da, "euskarari benetako berdintasuna (erdararekikoa) –zer esanik ere ez, lehentasuna– ematea eragotzi nahi da; egoera diglosikoa ezartzen da, beraz", dossierrean adierazita lurralde txikienik ere ez zaio utziko, nahiz eta "herritarren eskubideen kaltetan" ez joan hori, legean bertan esanda zegoenez (8.3 art.). Helburua ez da, beraz, herritarren eskubideak zaintzea (Konstituzioaren araberakoak), eta bai euskararen menpekotasunari eta erdararen gailentasunari eustea: egoera diglosikoa berrestoa.

Geure eritzia sendotzeko egokia da, Madrilgo egunkari batetako editorial batetatik esaldi pare bat jasotzea: "La actitud de los magistrados responde al intento de llegar a una situacion de bilingüismo lo más perfecta posible allí donde coexisten dos lenguas oficiales"... Horixe da, hain zuzen salatu nahi duguna berriro: elebitasuna ipintzea normalkuntzaren helburutzat: ezinezko elebitasun sozialaren tranpa, "osoa" edo "perfecta" adjektiboak erantsi arren. Aurrekoaren osagarria: "Se declaran inconstitucionales las leyes que tiendan a implantar, aunque sea parcialmente, el monolingüismo".

Bakoitzaren erantzukizuna

Administrazio Publikoen erantzun-beharra aipatu dugu lehen: zer egin da legearekin hiru urte luzetan? Aurrerantzean ez dute errekurtsoaren aitzakirik izango.

Alde horretatik azken epaiak bere garrantzia du, egoera argitu egin duelako: batetik, Administrazio guztiek (estatalak, autonomikoek, herrialdekoek eta udaletakoek) daukate erantzukizuna eta *obligazioa, hizkuntza minorizatuak* zaintzeko eta sustatzekoa; bestetik, Administrazio eta agintari guzti horiei dagokie (Gobernu zentraleko Delegazioari, Gobernadoreei eta armadari ere bai) legea betetzea *eta euskara erabiltzea herritarre*kiko harremanetan.

Herritar guztioi dagokigu geure eskubideak aurrera eramatea eta Administrazio-mota guztiei legea bete eraztea. Horretarako herritarron batasuna, koordinazioa eta programazioa, batetik, eta legelarien laguntza beharrezkoak izango dira. Abokatu-talde kontseilariak sortu beharko lirateke, herritarrei laguntzeko, euskararen defentsan.

Erantzukizun horrek herritar *guztiok harrapatzen gaitu*. Euskararen berreskurapen nazionala helburutzat dugula, eta Euskal Herria berorren osotasunean hartuz, Komunitate Autonomoko Euskararen normalkuntzarako lege horretaz baliatu behar dugu, baliagarria den neurrian. Euskararen normalkuntzarako oinarri egokia ez baldin bada ere, horren defentsarako borrokan eta horren berreskurapenerako lanean diharduten lagun eta talde herritarrak lege horretaz baliatu behar dutela uste duu, hizkuntz erresistentzia honetan aurrerako eta garaipenezko urratsa delakoan.

Erantzukizuna da legea –eta horri buruzko epaia–, ez agintari eta herritar bakoitzarentzat bakarrik; *organismo*

Erantzukizuna da legea –eta horri buruzko epaia–, ez agintari eta herritar bakoitzarentzat bakarrik; organismo herritarrentzat ere: talde, elkarte eta erakunde herritarrentzat, alegia. Gero eta hobeto eratu eta koordinatu beharra daukate horiek, maila eta era guztietako Administrazio Publikoen aurrean euskararen erabilerari buruzko eskakizunak tinko eta era organizatuz aurrera eramateko, batetik; eta, bestetik, euskararen aldeko herri-mugimendua indartzeko eta herri-mobilizazioa areagotzeko eta zabaltzeko, herritar guztiak hizkuntza nazionalaren berreskurapenari buruzko erantzukizunaz jaberaziz eta horretarako bakoitza bere *alorrean lanean ipiniz*.

Euskararen defentsako eta berreskurapeneko borrokak eta lanak, berriz, euskal kulturaren pizkunde-mugimendu berri baten barruan aurkitu behar dutela uste dugu beren zentzu eta helburu osoa.

Euskal Herria osoari begira

Auzitan eduki dugun legea Baskongadetakoa da, Autonomi Estatutuaren araberakoa. Baina zer Nafarroari buruz? Zer Iparraldeari buruz? Euskara Euskal Herriaren hizkuntza nazionala bait da, eta horren normalkuntza benetan bideratzeko lege nazionala eta horren araberako marko juridiko-institutuzionala beharrezkoa dela esan beharra dago. *Nafarroan, berriz*, "Ley foral reguladora del uso oficial y de la enseñanza del euskera en Navarra y de determinación de las zonas de predominio lingüístico vasco" izeneko legegai bat kaleratu zen iaz. Zorionez oraingoz atzera bota dute, hura euskararen naziotasunaren eta normalkuntzaren ukapen soila bait zen, Nafarroaren bazter batzuetarako utzi nahi zuelako euskara. Iparraldeari buruz badakigu, "frantses herritar" batzuk derabilten hizkuntza besterik ez dela han euskara, eta printzipio horren araberako politika daramatela Pariseko agintariek.

Euskal Herriaren oraingo egoera juridiko-administratibo horren aurrean, aipaturiko dossierrean formulaturiko abiaburua errepikatuko dugu hemen: "Beharrezkoa da (...) Euskal Herria osorako marko juridiko, administratibo, instituzional eta politiko berria. Benetako demokraziaren ondorioa besterik ez da, *kazken buruan*, euskararen normalkuntza" (145. or.). Eta hurrengo orrialdean egindako eskabidea: "Euskal Herriko administrazioen zatiketa eta bakoitzaren muga juridikoak kontutan edukiz, EKBren lehen eskabide nagusia hauxe da, administrazio publiko guzti horiei zuzentzen diena: Euskararen normalkuntzarako oinarrizko lege orokorra, orain arteko legezko hutsunea gaindituko duena. Lege horrek probisionala *eta irekia izan behar du, geroko al*dakuntza administratibo eta politikoei begira".

EKB
Idazkaritza Teknikoa

hemeroteca

'El Nani': desaparecido en Madrid

(«El País», 3-8-86)

(...)

Si los atentados continuados e impunes del «comando España» ponen en tela de juicio la capacidad y preparación profesional de la Policía, el escándalo de la mafia policial pone en entredicho algo mas grave: su credibilidad. Y algo se debe resentir en la conciencia *democrática socialista si, con inde*pendencia de las puras actuaciones judiciales, no se exigen las responsabilidades políticas de un caso como el de «El Nani». Precisamente una de las virtualidades del sistema democrático es ésa: la imposibilidad de que existan desaparecidos. O puede que haya que llegar a la conclusión de que el ministro Barrionuevo está ungido de un don especial por el que su incapacidad le va situando progresivamente en el terreno de la no responsabilidad política de la variada gama de desatinos que ha conocido el ministerio bajo su mandato.

Protagonismos, modernidad y silencios

(X. Arzalluz, en «Deia», 3-8-86)

Lo que subyace en todo este diálogo de sordos es el hecho de que ETA está dispuesto a negociar y a dialogar. Y Madrid no. Las tesis de Barrionuevo y su equipo de especialistas en antiterrorismo siguen siendo las mismas: ETA se disuelve como un azucarillo en el agua. No hay por qué asumir ningún costo político. La cooperación de París va a terminar con la operatividad de ETA. Una vez eliminado el «santuario francés» ha comenzado el principio del fin.

Madrid espera obtener información definitiva sobre la infraestructura del «comando España». Porque dialogar con ETA bajo la espectacularidad de los lanzacohetes, del temor popular y de la desorientación policial, constituiría una bajada de pantalones del «Estado».

Y mientrs recibe día a día nuevos deportados de una lista de cuarenta, de los que se espera el maná de la revelación de las claves del «comando España», se han dejado pasar importantes oportunidades de diálogo que, tal vez, no vuelvan a presentarse.

Por estos pagos cunde cada vez más acusadamente la sensación de que en materia de ETA, no pintamos nada, no se nos escucha, no se nos responde. Y no sólo al nacionalismo vasco o al Gobierno vasco. El obispo Setién decía anteayer en Loyola: «Ya es hora de que quienes tienen en sus manos el poder, sea cual sea éste, busquen la manera de hacer la paz, pagando el precio que haya que pagar, por el camino del entendimiento y el diálogo», «aun cuando los máximos responsables de las acciones violentas no lo tomen en serio y lo desprecien». «Sobre todo cuando todos se esfuerzan en demostrar que ellos practican la segunda violencia» (de respuesta a la violencia).

Y tal vez caiga todo el tinglado de ETA en Madrid por la vía Barrionuevo-Pasqua.

Pero si, pese a ello, el problema de ETA subsiste en toda su gravedad, alguien deberá responder ante el pueblo del ejercicio de la «plenitud del protagonismo y responsabilidad» que ha asumido, con total desprecio a la opinión de otros no menos «responsables» y más interesados en la desaparición de la violencia en Euzkadi y fuera de Euzkadi.

(El Perich, en Navarra Hoy, 3-8-86)